

*Пітюлич М., д.е.н., професор
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна*

*Побережник Г., аспірантка
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна*

СТАН БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

На сьогодні низький рівень соціально-економічного розвитку регіонів, недосконалість систем розрахунку доходної та нераціональність розподілу видаткової частин місцевих бюджетів призводить до соціальних та економічних розривів у процесі розвитку регіональних одиниць, що, в свою чергу, сповільнює рух усієї країни до євроінтеграції. Саме тому на даному етапі розвитку ринкової економіки України важливим є питання її інтеграції до Європейського союзу, зокрема, і щодо місцевого самоврядування.

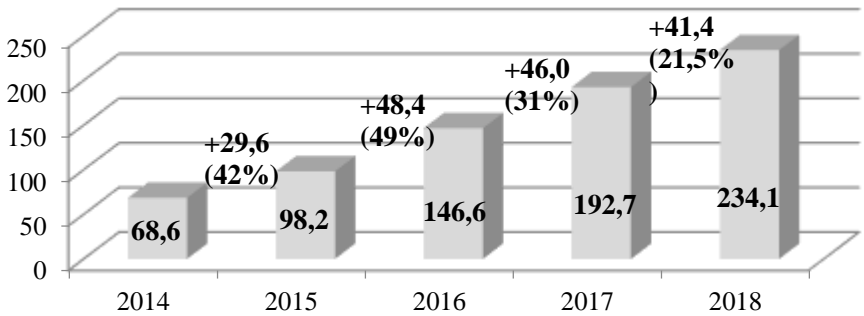
Реформування місцевого самоврядування, що нині здійснюється в Україні, має наметі децентралізацію влади й обґрунтоване розмежування повноважень між рівнями публічного управління з метою підвищення ефективності надання адміністративних та суспільних послуг. Відповідно, одним з важливих напрямів реформи має стати вдосконалення механізму фінансового забезпечення функціонування територіальних громад, що і зазначено у Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [3].

На сучасному етапі реалізації реформи в Україні значно підвищується роль місцевого самоврядування. 876 об'єднаних територіальних громад – такий кількісний підсумок формування спроможних громад 2018 року, який став четвертим роком добровільного об'єднання громад. Ознаменувався 2018 рік і можливістю створювати об'єднані громади з центрами у містах обласного значення. Таких громад у минулому році було створено 24. Однак майже 7 тисяч рад поки не ввійшли до складу об'єднаних громад. Так, станом на 10 лютого 2019 року кількість громад, що об'єдналося становить 4018 або всього 36,7% від загальної кількості рад базового рівня станом на 01.01.2015 р. [1].

З реалізацією окремих кроків бюджетно-податкової децентралізації також було розширено фінансову самостійність місцевих бюджетів через: встановлення єдиних нормативів відрахувань від загальнодержавних податків; відміну системи індикативного планування Міністерством фінансів України показників місцевих бюджетів; формування єдиного кошика доходів загального фонду та розширення джерела його наповнення; формування та введення в дію системи вирівнювання податкової спроможності території

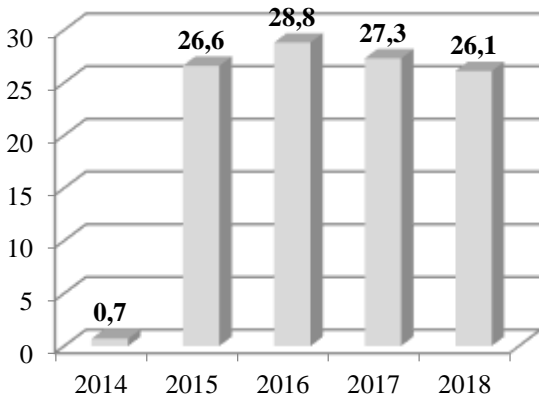
тощо [4].

За чотири роки реалізації реформи в країні місцеві бюджети зросли на 165 млрд. грн. (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка власних доходів місцевих бюджетів протягом 2014-2018 рр., млрд. грн. [1]

В процесі реформи місцевого самоврядування відбулося розширення дохідної бази місцевих бюджетів в результаті перерозподілу загальнодержавних податків та зборів та запровадження нових податкових платежів (рис. 2).

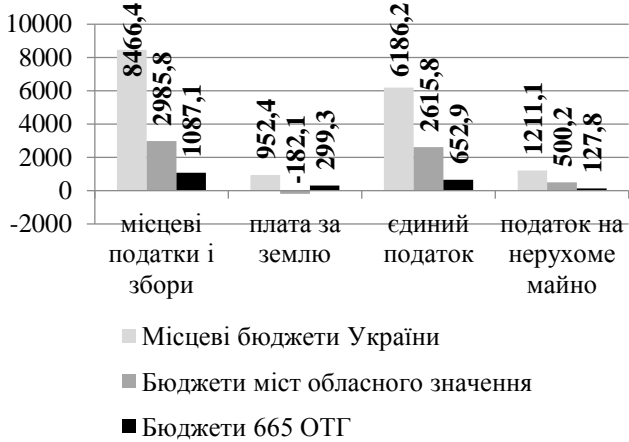

Рис. 2. Частка місцевих податків та зборів у власних доходах місцевих бюджетів (загальний фонд), %[1]

Спостерігається також і зростання місцевих податків та зборів місцевих бюджетів (рис. 3).

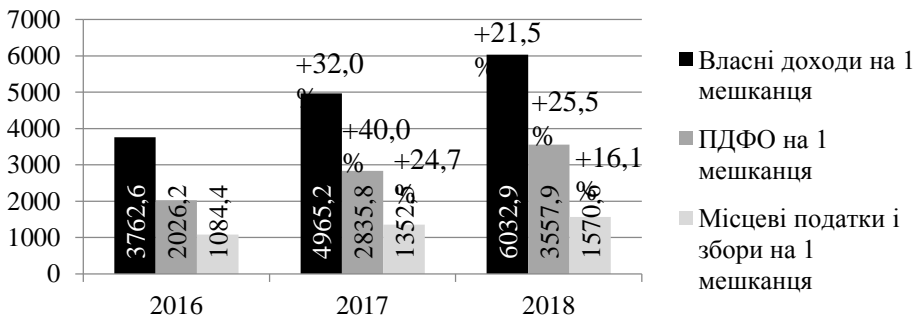
Важливою складовою стратегічної перспективи реформи є розробка

інструментів оцінки дієвості кожної громади та області у просуванні децентралізації та запровадження основних параметрів ефективності та

Рис. 3. Темп зростання місцевих податків і зборів місцевих бюджетів за 2018 рік порівняно до 2017 року (за рівнями бюджетів), % та млн. грн. [1]

спроможності ОТГ. Так, одним із основних показників фінансового моніторингу спроможності ОТГ, запровадженого Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, є обсяги власних ресурсів у бюджеті громади на одного мешканця (рис. 4). Цей показник дозволяє бачити перспективу доходів завдяки обліку землі, нерухомості, акцизного податку і вказує на ефективність управлінських рішень на місцях [2, с. 739].

Рис. 4. Динаміка власних доходів загального фонду місцевих бюджетів на 1 мешканця за 2016-2018 рр., % та грн.[1]

Щодо Закарпатської області, то у рейтингу формування спроможних громад вона посідає останнє 24 місце, в тому числі за такими параметрами як кількість населення ОТГ (26,5% від загальної кількості населення області), площа ОТГ (5,5% від площі області) та кількість територіальних громад, що не об'єдналися (92,6% від кількості територіальних громад в області до утворення ОТГ). За чотири роки реалізації реформи децентралізації у області сформовано всього 6 ОТГ, надходження податків і зборів до яких протягом даного періоду зросли на 241,8 млн. грн. або більш ніж у 4 рази. Проте у загальних доходах області надходження до бюджетів ОТГ становлять всього 2-6% від всіх доходів.

Отже, на даному етапі розвитку спостерігається позитивна динаміка зростання власних надходжень місцевих бюджетів, а отже і фінансової незалежності місцевого самоврядування. Проте як і відсоток об'єднання місцевих рад, так і фінансові можливості місцевого самоврядування все ще залишаються обмеженими, що, у свою чергу, спричиняє гальмування соціального та економічного розвитку сільських територій і демократичних перетворень. Тому, в контексті євроінтеграційних змін, важливе місце має відводитися розширенню повноважень, якими наділені органи місцевого самоврядування. З цією метою необхідно доопрацювати проект закону про місцеві податки і збори з урахуванням потреби наближення законодавства України до законодавства Європейського союзу у сфері фінансів місцевого самоврядування та Європейської хартії місцевого самоврядування.

Список використаних джерел:

1. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування станом на 10 лютого 2019 року [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/>.
2. Петик Л.О. Вплив бюджетної децентралізації в Україні на місцеві бюджети / Л.О. Петик, О.Р. Західна, А.В. Дзебас // «Молодий вчений». – 2018 р. – № 2 (54). – С. 737-740.
3. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс]: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.
4. Раделицький Ю. Проблеми наповнення місцевих бюджетів в Україні в контексті фінансової децентралізації / Юрій Раделицький // Світ фінансів. – 2017. – № 2(51). – С. 29-41.